

Paper 1 Insert

METİNLER KİTAPÇIĞI

2025 ve sonrası sınav biçimine uygun deneme

INFORMATION

- This insert contains the reading texts.
- You may annotate this insert, but write all answers in the question paper.

AÇIKLAMA

- Bu kitapçıkta sınavda kullanılacak Metin A, Metin B ve Metin C yer almaktadır.
- Bu kitapçık üzerinde işaretleme yapabilirsiniz; bütün cevaplarınızı soru kitapçığına yazınız.

Metin A

Bu Hikâye Senden Uzun Osman

Bazen, az önce şuralardaymış da kaşla göz arasında kaybolmuş bir eşyayı arar gibi, seni ararken buluyorum kendimi. Bulduğum gibi de kaybediyorum. İnsanın kendini elinde tutması hiç kolay değil. Akıl, yabani bir at gibi oradan oraya koşturup duruyor. İşte ben şimdilerde, aklımı bir ahıra kapatmak yerine, onu korumaya almak için etrafına yüksek bir çit yaptırıyorum. Kapısına da köpeklerimi bağladım mı kimsenin yanıma yaklaşabileceğine ihtimal vermiyorum. Ben aklıma güveniyorum da çevresine pek güvenmiyorum Osman.

Bu kayboluş meselesi üzerine çok düşünüyorum. Sen mi kayboldun, yoksa ben mi, bir türlü karar veremiyorum. Geçenlerde, yolda yürürlerken yeğenim birden babasının elini bırakmış ve gözden kaybolmuş. Neyse ki, hızla bulunmuş ama korkusu yetti hepimize. Eve gelince ne kadar telaşlandığımızı anlatıp niye öyle yaptığını sordum. “Ben kaybolmadım ki, babam kayboldu.” dedi bücür. Yani neresinden baksan haklı çocuk. İki kişiden biri kaybolduysa, hangisinin kaybolduğunu asla bilemeyiz Osman.

Üç yıl önce ağaç evin önünde, kimin getirip bıraktığını bir türlü çözemediğim bir hurma fidanı bulmuştum. Ektim tabii hemen, hurmayı ye bağını sorma. İlk yıl, tam da güzelce serpilmişken komşunun ergen oğlu baltayla kesti fidanımı. Ben, manyak bir velet tarafından insafsızca katledilen güzel hurmam için ağıtlar yakarken ertesi yıl yine filizlenmesin mi bu? Çakı bulmuş çocuk gibi sevindim. Pamuklara sarıp sarmaladım direngen hurmamı. Gözümün bebeği gibi bakıyordum ki, ikinci yıl bu sefer de bazı firari koyunlar gelip bütün dallarını yediler, böyle sap gibi kaldı fidanım. Artık kesin gitti derken, inanır mısın, yine yeşillendi. Yaşamayı kafasına koymuş her varlığa hayran olduğum gibi, gayrimeşru hurmama da iyiden iyiye hayran oldum böylece. Onu taltif etmek için bir dalına cennet hurması aşılardım hatta. Ancak talih senden yana değilse, ne kadar uğraşırsan uğraş, olmuyor Osman.

Belediyenin kanalizasyon ekibi, yol çalışması sırasında hurmamı vinçle ezdi. Koca aracın koca demir paletlerinin, fidanın üstünden yavaş yavaş geçip onu ezişini izledim. Normalde bilirsin, böyle durumlarda sinirden ya karakolluk ya hastanelik olurum. Ama bu sefer olanları büyük bir sükûnetle karşıladım. Yapılacak hiçbir şey kalmadığını anladığın andaki o kafa rahatlığı hiçbir şeyde yok cidden. Neticede olan olduysa, olan olmuştur Osman.

Neyse işte, sonuçta güzel hurmam, tüm çabasına rağmen dünyaya dik açıyla durmayı başaramadı. Başaramadı demeyelim de, fırsat vermediler diyelim. Ben de ne yapayım, ondan kalan parçaları, bahçenin en güzel yerine yatay olarak gömdüm. Ekmedim de defnettım ağacı anlayacağın. Mezarının başında küçük bir cenaze merasimi bile yaptım. Tüm yaşadıklarından sonra, doğrusu bu kadar saygıyı hak ediyordu Osman.

Sevgili büyüğüm Kurt Vonnegut, Daha Ne Olsun adındaki mezuniyet konuşmalarından müteşekkil o harika kitabında, evren ölçeğinde düşününce insan ömrünün ne kadar kısa olduğunu şöyle anlatır:

“Vaveyla tekrar başladığında sarılabileceğimiz en faydalı düşünce bizlerin, kimilerinin bizi inandırmak istediği gibi, Eskimolar yahut Avustralya Aborjinleri misali birbirimizden uzak, farklı nesillerin üyeleri olmadığımızdır. Zaman ölçeğinde, birbirimizi kardeş saymamız gerekecek kadar yakınız (...) Çocuklarım gezegenin hâlinden şikâyet ettiklerinde ‘Kesin sesinizi!’ diyorum, ‘Daha ben yeni geldim buraya!’”

“Tüm bunları bana hâlâ niye anlatıyorsun?” diye sormak isteyebilirsin. Sorma bence, cevabı bildiğimi sanmıyorum. Hem zaten nereden bilebilirim ki, daha ben yeni geldim Osman.

Metin B

Çocuklara Yönelik Sosyal Medya Yasağı Nasıl Uygulanabilir?

BBC Türkçe'nin 1 Mayıs 2026'da güncellediği haberine göre Türkiye'de kabul edilen düzenleme, 15 yaşından küçük çocukların sosyal medyaya erişimine sınırlamalar getiriyor. Platformların yaş doğrulama sistemleri kurması, çocukların gelişimine uygun olmayan içeriklere erişimi engellemesi ve 15 yaş üzerindeki kullanıcılara yaşlarına göre ayrıştırılmış hizmetler sunması öngörülüyor.

- 5 Düzenlemenin amacı, çocukları dijital ortamdaki zararlı içeriklerden, ihmal ve istismar risklerinden korumak. Ancak çocuk güvenliğini artırmayı hedefleyen böyle bir sistemin nasıl uygulanacağı, özgürlük, mahremiyet ve bilgiye erişim tartışmalarını da beraberinde getiriyor.

- 10 Eğitim sosyoloğu Prof. Dr. Selman Tunay Kamer, düzenlemenin yalnızca bir yasak değil, koruma mekanizması olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunuyor. Ergenlik döneminde risk alma ve karar verme süreçleri henüz gelişmeye devam ettiği için yaş sınırlarının bilimsel gerekçeleri bulunduğunu belirtiyor. Kamer'e göre düzenlemenin başarısı büyük ölçüde sosyal medya şirketlerinin sorumluluk almasına bağlı. Yaş doğrulama ve içerik filtreleme araçları kurulsa bile bunların gerçekten uygulanması ve denetlenmesi gerekir. Ayrıca dijital güvenliğin bütün sorumluluğunu ebeveynlere bırakmak doğru değildir; aileler, platformlar ve kamu kurumları birlikte hareket etmelidir.

- 15 Siber haklar alanında çalışan hukukçu Prof. Dr. Yaman Akdeniz ise uygulamanın kapsamına ilişkin ciddi kaygılar taşıyor. Yaş doğrulamanın e-Devlet üzerinden yapılması, tüm kullanıcıların kimlik bilgilerinin sosyal medya hesaplarıyla eşleştirilmesi anlamına gelebilir. Kişiler takma ad kullansa bile kimlik numarası vermek zorunda kalırsa çevrim içi anonimlik zayıflayabilir. Akdeniz, çocukları korumak amacıyla oluşturulan bir sistemin zamanla başka dijital hizmetleri denetlemek için
- 20 kullanılabilirliğini belirtiyor. Başlangıçtaki amacın giderek genişlemesi "işlev kayması" olarak adlandırılıyor.

- Bir başka tartışma konusu, sosyal medya ile eğitim ve bilgi platformları arasındaki sınırdır. YouTube ve Pinterest gibi siteler eğlence amacıyla kullanılabildiği gibi ders anlatımları, belgeseller ve öğretici içerikler de sunar. Geniş bir yasak bu platformlara erişimi de kısıtlarsa çocukların bilgi edinme hakkı
- 25 zarar görebilir. Bu nedenle hangi hizmetlerin yasak kapsamında olacağı, yaşın nasıl doğrulanacağı ve toplanan kişisel verilerin nasıl korunacağı açık biçimde belirlenmelidir. Çocuk güvenliği için getirilen önlemlerin, bütün kullanıcıları sürekli kimlik göstermeye zorlayan geniş bir gözetim sistemine dönüşmemesi gerekir.

Metin B (devamı)

Türkiye bu konuda tek örnek değildir. Çocuklara yönelik sosyal medya yasağını ilk uygulayan ülke
30 Avustralya oldu. Aralık 2025'te yürürlüğe giren düzenlemeyle 16 yaşından küçüklerin TikTok,
Instagram, Snapchat, X ve Facebook gibi platformlara erişimi sınırlandırıldı. WhatsApp, Google
Classroom ve YouTube Kids gibi bazı hizmetler kapsam dışında bırakıldı. Kurallara uyma
sorumluluğu platformlara verildi ve ihlal durumunda yüksek para cezaları öngörüldü. Avrupa
35 Parlamentosu da Avrupa Birliği genelinde sosyal medya, video paylaşım platformları ve yapay zekâ
uygulamaları için 16 yaş sınırını destekleyen bir karar aldı.

Ancak Avustralya deneyimi, yasa çıkarmanın tek başına yeterli olmadığını gösteriyor. 12-15 yaş
aralığındaki 1050 çocukla yapılan bir araştırmada, yasa öncesinde hesabı bulunan çocukların yüzde
61'inin en az bir sosyal medya hesabına erişmeyi sürdürdüğü belirlendi. Molly Rose Foundation, bu
sonucun yasağın kesin bir güvenlik duvarı oluşturmadığını gösterdiğini ve ebeveynlerde yanlış bir
40 güven duygusu yaratabileceğini söyledi. Yaş doğrulama sektörünü temsil eden kuruluşlar ise
sorunun teknolojik yetersizlikten değil, platformların mevcut araçları etkili biçimde
kullanmamasından kaynaklandığını savunuyor.

Avustralya'daki çevrim içi güvenlik düzenleyicisi, büyük sosyal medya şirketlerini yasa ihlali
şüphesiyle incelemeye aldı. İlk ayda milyonlarca hesabın kısıtlandığı veya kaldırıldığı açıklansa da
45 denetim raporlarında bazı platformların yaş belirleme ve bildirim süreçlerinde zayıf uygulamalar
kullandığı belirtildi. Bu tablo, başarıyı yalnızca kapatılan hesap sayısı ile ölçmenin yanıltıcı
olabileceğini gösteriyor. Çocuklar yeni hesaplar açabiliyor, yaşlarını farklı gösterebiliyor veya başka
kişilerin hesaplarını kullanabiliyorsa düzenleme görünürde güçlü, uygulamada ise kolayca aşılabılır
hâle gelir.

50 Sonuç olarak çocukları sosyal medyanın zararlarından korumak gerekli olsa da etkili çözüm yalnızca
bir yaş sınırı koymak değildir. Güvenilir ve mahremiyeti koruyan yaş doğrulama yöntemleri,
platformlara yönelik bağımsız denetim, açık yaptırımlar, dijital okuryazarlık eğitimi ve ailelerle
çocuklar arasındaki sağlıklı iletişim birlikte yürütülmelidir. Aynı zamanda çocukların eğitim
içeriklerine ulaşması ve bütün kullanıcıların kişisel verilerinin korunması gözetilmelidir. Bir sosyal
55 medya yasağının başarısı, ne kadar sert görüldüğünden çok; uygulanabilir, ölçülebilir, şeffaf ve
temel haklarla dengeli olup olmadığına bağlıdır.

Metin C

Gençleri Sosyal Medyadan Değil, Riskli Tasarımdan Korumak

Çocukların sosyal medyada karşılaştığı riskler gerçek; fakat bu gerçek bizi yanlış bir soruya götürebilir: “Gençleri sosyal medyadan nasıl uzak tutarız?” Oysa asıl sorulması gereken, “Dijital ortamları gençler için nasıl daha güvenli hâle getiririz?” olmalıdır. Çünkü sosyal medya gençlerin hayatına dışarıdan eklenmiş geçici bir eğlence değildir. Arkadaşlıkların sürdürüldüğü, ilgi alanlarının keşfedildiği, okul çalışmalarına kaynak bulunduğu ve toplumsal olayların takip edildiği gündelik bir ortamdır. Kapıyı bütünüyle kilitlemek, içerideki tehlikeleri ortadan kaldırmadığı gibi gençleri bu dünyanın sunduğu imkânlardan da mahrum bırakabilir.

Tek bir yaş sınırı, aynı yaştaki bütün çocukların ihtiyaç ve yeterliklerinin aynı olduğu varsayımına dayanır. Oysa on dört yaşındaki bir genç sosyal medyayı yalnızca kısa videolar izlemek için kullanabilirken bir başkası çizimlerini paylaşabilir, yabancı dil pratiği yapabilir veya yaşadığı yerde bulamadığı bir öğrenme topluluğuna katılabilir. Özellikle küçük şehirlerde yaşayan, engeli nedeniyle evden daha az çıkabilen ya da çevresinde kendi ilgi alanlarını paylaşan kimseyi bulamayan gençler için çevrim içi topluluklar yalnızca eğlence değil, dünyaya açılan bir pencere olabilir. Bu pencerenin herkese aynı anda kapatılması, zaten sınırlı imkânlara sahip gençleri daha fazla yalnızlaştırabilir.

Üstelik yasaklar gençlerin merakını ve iletişim ihtiyacını ortadan kaldırmaz. Yaşını büyük gösteren yeni hesaplar açmak, bir yetişkinin hesabını kullanmak veya denetimi daha zayıf platformlara geçmek oldukça kolaydır. Böyle bir durumda kullanım sona ermez; yalnızca yetişkinlerin göremediği alanlara taşınır. Bir sorun yaşadığında hesabının ortaya çıkmasından korkan genç, ailesinden ya da öğretmeninden yardım istemekte de gecikebilir. Görünürde koruyucu olan yasak, riskli davranışı daha gizli ve denetlenmesi daha güç hâle getirebilir.

Yaş doğrulama sistemleri de başlı başına bir güvenlik sorunu yaratabilir. Çocuğun kimliğini kanıtlamak için yüz görüntüsü, kimlik numarası veya başka kişisel bilgiler isteniyorsa, korunmak istenen kullanıcı bu kez büyük bir veri havuzunun parçası olur. Üstelik böyle bir sistem yalnızca çocukların değil, yetişkinlerin de kimliklerini hesaplarıyla eşleştirebilir. İnsanların sağlık sorunları, siyasi görüşleri veya özel yaşamları hakkında takma adla konuşabilmesi kimi zaman güvenlik sağlar. Çocukları koruma amacı, bütün kullanıcıların sürekli kimlik göstermesine yol açmamalıdır.

Metin C (devamı)

Bunları söylemek, sosyal medyanın zararlarını küçümsemek anlamına gelmez. Sonsuz kaydırma, otomatik oynatma, gece boyunca gelen bildirimler ve beğeni sayılarının sürekli görünür olması, kullanıcıyı mümkün olduğunca uzun süre ekranda tutmak için tasarlanır. Yabancı yetişkinlerin 30 çocuklara doğrudan mesaj gönderebilmesi, konum bilgilerinin açık kalması ve kişiye özel reklamlar da önemli risklerdir. Burada sorun yalnızca gencin iradesi değil, dikkati kazanca dönüştürmek üzere kurulmuş sistemdir. Bu nedenle sorumluluğu “Telefonu bırak.” denilen çocuğa yüklemek adil değildir.

Daha etkili bir koruma modeli, platformların tasarımını değiştirmekle başlayabilir. Çocuk hesapları 35 kendiliğinden gizli olmalı; konum paylaşımı, kişiye özel reklamlar ve tanımadığı yetişkinlerden gelen mesajlar varsayılan olarak kapatılmalıdır. Gece saatlerinde bildirimler durmalı, belirli bir kullanım süresinden sonra gerçek bir ara önerilmeli ve şikâyet mekanizmaları birkaç dokunuşla ulaşılabilir olmalıdır. Yaşa uygun hizmet, yetişkin platformunun yalnızca renkleri değiştirilmiş bir sürümü değil; 40 daha az veri toplayan, daha az bağımlılık üreten ve güvenliği merkeze alan ayrı bir tasarım olmalıdır.

Okulların ve ailelerin görevi de sadece süre sınırlamak olmamalıdır. Gençler, karşısına çıkan bir bilginin güvenilirliğini sorgulamayı, reklam ile kişisel öneriyi ayırmayı, dijital izlerinin kalıcılığını ve yardım isteme yollarını öğrenmelidir. Kurallar gençlerle birlikte belirlenirse onların deneyimleri de 45 çözüme katılır. Kendisi hakkında alınan kararlarda hiç söz hakkı verilmeyen bir gencin, o kurala güvenmesi ve onu sahiplenmesi zordur.

İhtiyacımız sınırsız erişim ile mutlak yasak arasında bir seçim yapmak değil; güvenli özgürlüğü kurmaktır. Zararlı özellikleri sınırlayan güçlü düzenlemeler, bağımsız denetim, dijital okuryazarlık ve açık aile iletişimi birlikte işletildiğinde gençler yalnızca korunmuş olmaz, kendi güvenliklerini yönetmeyi de öğrenir. Sonuçta onları yetişkinliğe hazırlamanın yolu bütün kapıları kapatmak değil, 50 hangi kapının neden açılıp kapanacağını birlikte öğretmektir.